

Шмай Валерія Сергіївна

Київський національний університет технологій та дизайну (м. Київ)

Наукова керівниця – д.е.н., професор Хаустова Є.Б.

АНТИКОРУПЦІЙНА ПОЛІТИКА ЯК ЧИННИК ПОДОЛАННЯ СОЦІАЛЬНИХ КОНФЛІКТІВ

Антикорупційна політика має розглядатися не лише як інструмент покарання, а як ключовий чинник профілактики та розв'язання соціальних конфліктів.[1]

Корупція руйнує не лише правовий й економічний фундамент держави, але й глибоко впливає на соціальні процеси — породжує відчуття несправедливості, нерівності та безсилля серед громадян. Тому з даних причин, антикорупційна політика має розглядатися не лише як інструмент покарання, а як ключовий чинник профілактики та розв'язання соціальних конфліктів. Щоб суспільство набувало здатності мирно й конструктивно вирішувати суперечності, не вдаючись до конфронтації, треба впроваджувати участь громадськості в контролі за владою, формування прозорості й доступності в підзвітній системі управління, а також розвитку антикорупційної освіти.[1]

Саме корупція створює ситуації, коли рішення ухвалюються в обхід закону, посади розподіляються не за професійними показниками, а за зв'язками, державні кошти зникають безслідно. Відтак соціальні конфлікти в українському суспільстві часто мають глибинні причини, пов'язані з нерівністю доступу до ресурсів, привілейованим становищем окремих груп, безкарністю чиновників. Це призводить до швидкого зростання недовіри, масового невдоволення, пасивної участі в розвитку держави серед громадян та радикалізації настроїв.[2]

Упровадження ефективних антикорупційних механізмів формує підґрунтя для сталого й довготривалого діалогу між державою і суспільством та знижує ризики ескалації соціальних конфліктів.[2]

Одним із ключових компонентів сучасної антикорупційної стратегії є антикорупційна освіта. Вона не обмежується вивченням правил й законів, а формує почуття соціальної відповідальності щодо ціннісних орієнтирів: поваги та усвідомлення права, нетерпимість до хабарництва, залученість громадян у формуванні держави. Антикорупційна освіта дозволяє охоплювати всі вікові й соціальні групи — від школярів до держслужбовців, і має довготривалий ефект: зниження соціальної напруги через підвищення правової грамотності,

відповідальності та відчуття впливу на процеси у державі.[3,1]

Антикорупційна освіта як інструмент зниження соціальних конфліктів представлено в табл. 1.

Таблиця 1.

Антикорупційна освіта як інструмент зниження соціальних конфліктів

Цільова група	Форма антикорупційної освіти	Механізм впливу на конфлікти	Приклади ініціатив
1	2	3	4
Школярі	Інтеграція тем доброчесності у шкільні програми	Формується моральна оцінка корупції з дитинства, діти вчать поваги до правил і усвідомлюють негативний вплив корупції[2,9]	Проект «Викладачі доброчесності» від EdEra; Програма "Нова українська школа"[4]
Студенти ВНЗ	Спеціальні курси та дисципліни в університетах	Розуміння антикорупційних механізмів, мотивація до участі в громадських процесах[1]	Навчальні курси від EUACI; "Антикорупційна школа" при Києво-Могилянській академії[5]
Держ-службовці	Обов'язкові тренінги, онлайн-курси	Зниження зловживань владою, зменшення конфліктів з громадянами	Програма НАЗК: «Онлайн-курс з доброчесності для держслужбовців»[4]
Молодь та активісти	Громадські тренінги, неформальна освіта	Створення активної групи тиску на владу, підвищення контролю[]	Проекти Transparency International Ukraine, Лабораторія демократичних трансформацій[6]
Широке населення	Медіа-кампанії, відеоконтент, інфографіка	Формується нетерпимість до «побутової» корупції, зменшується толерантність до зловживань[3,7]	Кампанія #HiХабарництву, проєкт BINUS.Info (наприклад, "Наші гроші")[7]
Вразливі соціальні групи	Правопросвітництво, доступні освітні програми	Люди вчать захищати свої права, не бути жертвами системи. Орієнтуватися в прихованих пропозиціях та намірах	Освітні проєкти ГО «Центр спільних дій», U-LEAD з Європою[8,9]

Отже, підсумовуючи все вище сказане, на сьогоднішній день не втрачає своєї актуальності питання вирішення вдосконалення управління соціальним

розвитком саме антикорупційна політики. У контексті подолання соціальних конфліктів вона виступає стабілізуючим фактором, що сприяє зниженню напруги між громадянами та державними інституціями. Соціальні конфлікти, що виникають на ґрунті зловживань владою, нерівного доступу до ресурсів та відсутності прозорості, є не просто локальними проявами невдоволення — вони свідчать про глибоку кризу суспільного договору між державою та її громадянами. Відтак, антикорупційна політика повинна розглядатися не лише як інструмент боротьби зі злочинністю, а як системна стратегія забезпечення соціальної стабільності. Однак жодна політика не буде ефективною без зміни суспільної свідомості. Тут визначальну роль відіграє антикорупційна освіта — як довгостроковий інструмент, що формує нову громадянську культуру. Антикорупційна освіта — це профілактика соціальних конфліктів на рівні свідомості. Вона розвиває у громадян розуміння справедливості, що знижує толерантність до зловживань і створює умови для конструктивного діалогу, а не радикального спротиву.

Антикорупційна політика та освіта — це два взаємопов'язані компоненти єдиної стратегії формування справедливого, стабільного та згуртованого суспільства. Тільки через поєднання державного регулювання та освітнього впливу можливе глибоке викорінення корупційної культури і зміцнення соціальної єдності.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Протидія корупційній злочинності в Україні : навч. посіб. – Львів :ЛьвДУВС, 2010. – 308 с.
2. Тучак Р. М. Корупція як соціально-правове явище / Р. М. Тучак //Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. праць. – Х. : Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2006. – № 3. – С. 203-209
3. Яцків І. Деякі питання застосування міжнародних механізмів протидії корупції в Україні / І. Яцків // Право України. – 2010. – № 11. – С. 259-265.
4. EdEra + НАЗК – Курс «Антикорупція для державних службовців»: <https://courses.ed-era.com/courses/course-v1:EdEra+Corruption101+2021/about>
5. EUACI (European Union Anti-Corruption Initiative) :<https://euaci.eu>
6. Transparency International Ukraine – освітні програми, тренінги, дослідження: <https://ti-ukraine.org>
7. Проєкт BIHUS.Info – «Наші гроші», розслідування та антикорупційна просвіта <https://bihus.info>
8. Програма «U-LEAD з Європою» – локальні антикорупційні освітні ініціативи <https://www.ulead.org.ua>
9. Проєкт «Викладачі доброчесності» від ГО «Смарт освіта»: <https://nus.org.ua/tag/vykladachi-dobrochesnosti/>